

NR 92/2014

POLACY O WOJCIECHU JARUZELSKIM

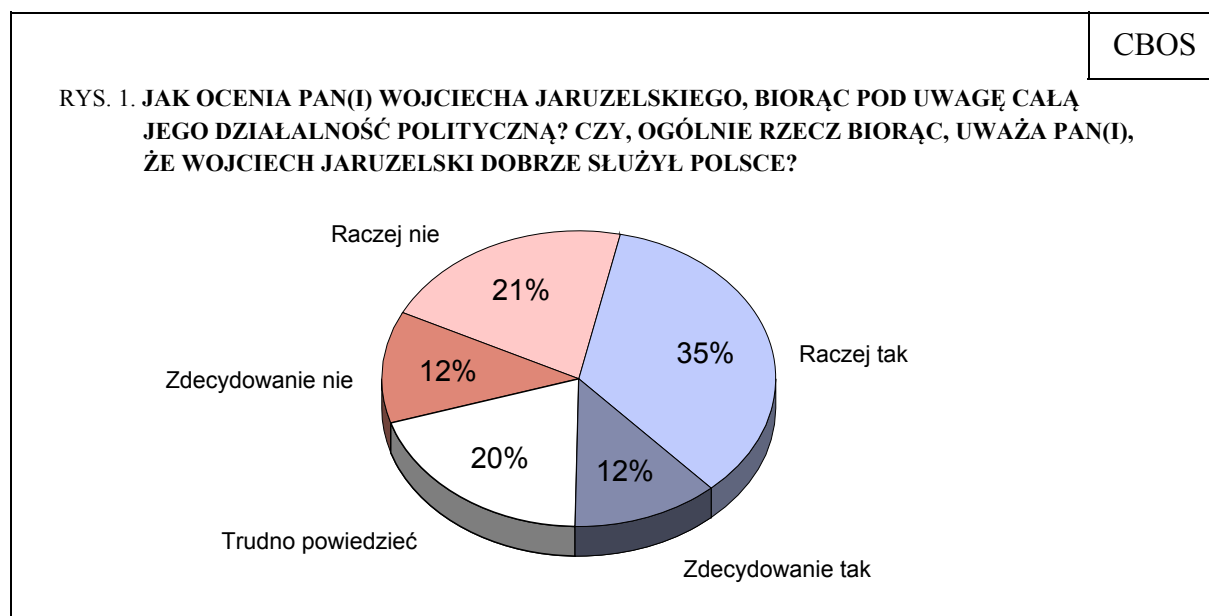
Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2014 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

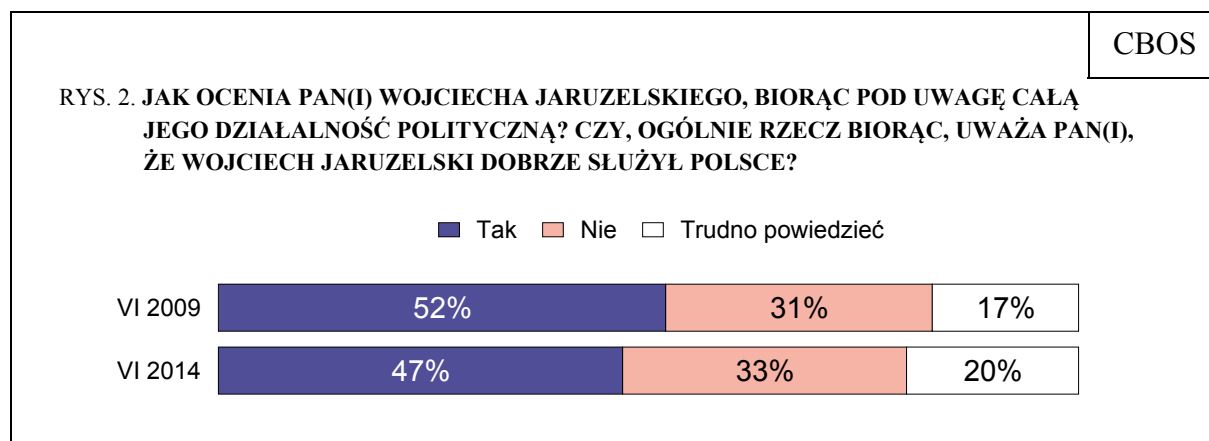
Kontrowersje wokół pogrzebu Wojciecha Jaruzelskiego ponownie wywołały dyskusję – nigdy zresztą niezakończoną – o miejscu tej postaci w historii Polski. Spór o Jaruzelskiego prawdopodobnie nie ustanie, bo tak jak są w jego biografii politycznej fakty, których ocena wydaje się być raczej jednoznaczna (np. pacyfikacja strajków na Wybrzeżu w 1970 roku), tak są również decyzje, które nie poddają się łatwemu zaklasyfikowaniu, zwłaszcza jeśli chodzi o ich przesłanki (np. wprowadzenie stanu wojennego). W sondażu przeprowadzonym w czerwcu¹ poprosiliśmy Polaków o ocenę całokształtu politycznej działalności Wojciecha Jaruzelskiego oraz zasadności decyzji o wprowadzeniu stanu wojennego.

O tym, że Wojciech Jaruzelski dobrze służył Polsce, przekonana jest niemal połowa badanych (47%), natomiast co trzeci (33%) jest przeciwnego zdania. Jedna piąta respondentów nie potrafi jednoznacznie ocenić Jaruzelskiego jako polityka.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (289) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganą komputerowo (CAPI) w dniach 5–11 czerwca 2014 roku na liczącej 1044 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Ocena politycznej działalności Wojciecha Jaruzelskiego nie zmieniła się znacząco przez ostatnie pięć lat. Można jedynie zauważyć, że od 2009 roku zmniejszyła się nieco liczba badanych wskazujących na jego zasługi dla kraju.

Ocena politycznych zasług Wojciecha Jaruzelskiego zależy przede wszystkim od wykształcenia i poglądów politycznych respondentów. Ankietowani mający wykształcenie podstawowe, gimnazjalne, średnie oraz – zwłaszcza – zasadnicze zawodowe są na ogół przekonani, że Wojciech Jaruzelski dobrze służył Polsce, natomiast najlepiej wykształceni w większości to kwestionują. Postawa sceptyczna wobec zasług Jaruzelskiego dla kraju przeważa również wśród badanych identyfikujących się z prawicą, natomiast ocena pozytywna jest na ogół deklarowana przez ludzi o orientacji centrowej i – jeszcze częściej – lewicowej. Znajduje to również potwierdzenie w preferencjach partyjnych: zwolennicy SLD, PO i PSL z reguły dobrze oceniają całokształt działalności politycznej Wojciecha Jaruzelskiego, natomiast wyborcy PiS i Nowej Prawicy są przeważnie przeciwnego zdania.

Tabela 1

Elektoraty partyjne określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych	Jak ocenia Pan(i) Wojciecha Jaruzelskiego, biorąc pod uwagę całą jego działalność polityczną? Czy, ogólnie rzecz biorąc, uważa Pan(i), że Wojciech Jaruzelski dobrze służył Polsce?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
SLD*	72	14	14
PO	53	35	12
PSL*	47	30	23
PiS	37	51	12
Nowa Prawica Janusza Korwin-Mikke*	27	58	15
Niezamierzający głosować	49	27	24

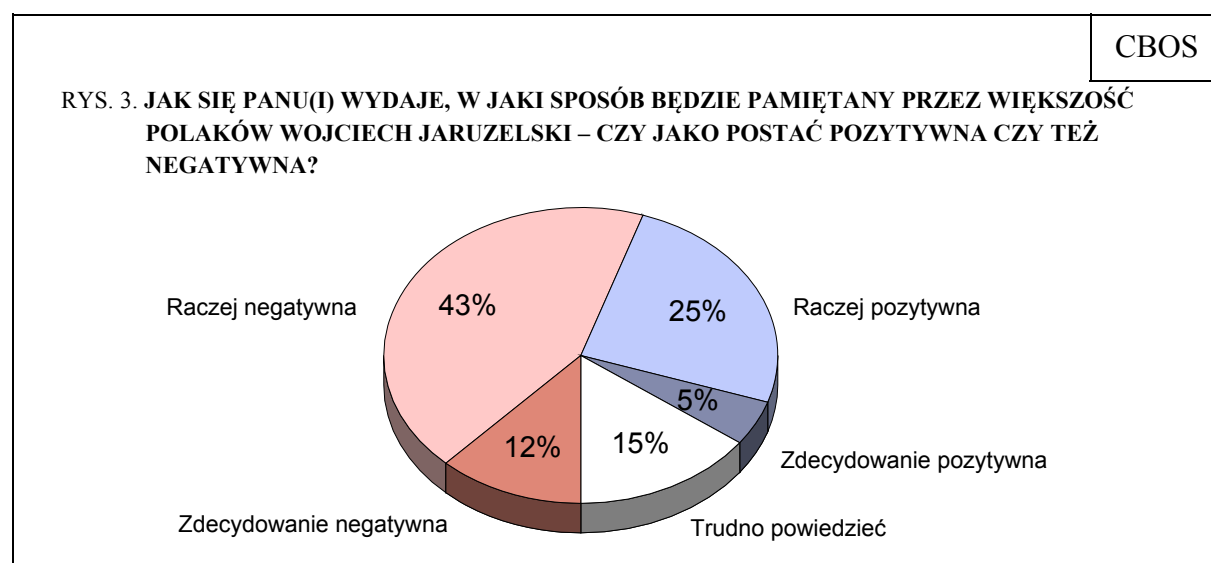
* Dane dotyczące tych partii należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką liczbę ich zwolenników w próbie

Stosunek do politycznego dorobku Jaruzelskiego jest też w pewnym stopniu determinowany przez doświadczenia z okresu PRL. Osoby, które deklarują, że przed rokiem 1989 zaliczały się do przeciwników systemu, na ogół krytykują Jaruzelskiego jako polityka, natomiast badani bez negatywnego nastawienia wobec PRL zazwyczaj oceniają go dobrze. Warto jednak zwrócić uwagę, że nawet wśród przeciwników PRL krytyka Jaruzelskiego nie jest tak częsta, jak można by się spodziewać. Osoby, które z racji wieku nie doświadczyły ówczesnego systemu w sposób świadomy politycznie, są w tej kwestii bardzo podzielone, a pozytywne i negatywne opinie o Jaruzelskim utrzymują się wśród nich na podobnym poziomie.

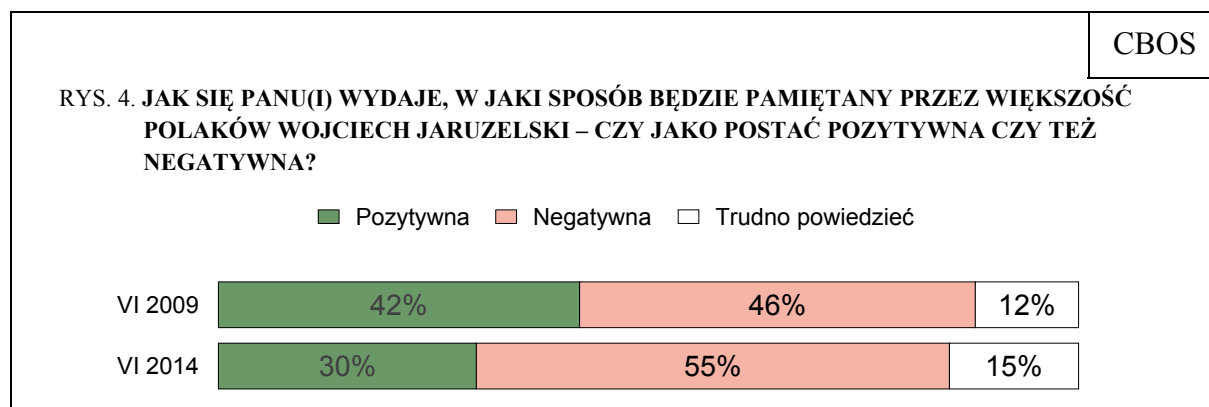
Tabela 2

Czy przed rokiem 1989 uważał(a) się Pan(i) za przeciwnika panującego PRL?	Jak ocenia Pan(i) Wojciecha Jaruzelskiego, biorąc pod uwagę całą jego działalność polityczną? Czy, ogólnie rzecz biorąc, uważa Pan(i), że Wojciech Jaruzelski dobrze służył Polsce?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	41	49	10
Nie	65	18	17
Trudno powiedzieć	49	23	28
Był(a)m za młody(a), nie było mnie na świecie	37	35	28

Mimo że przeważająca część respondentów uznaje Wojciecha Jaruzelskiego za polityka zasłużonego dla kraju, na ogół odmiennie kształtują się deklaracje odnoszące się do tego, jak zostanie on zapamiętany przez współobywateli. Ponad połowa badanych (55%) twierdzi, że Wojciech Jaruzelski będzie pamiętany przez większość społeczeństwa jako postać negatywna, natomiast niespełna jedna trzecia – że jako pozytywna (30%).

Pięć lat temu zdania na temat tego, jak w pamięci zbiorowej zapisze się generał Jaruzelski, były podzielone bardziej niż są w tym roku. Obecnie częstsze niż wówczas jest przekonanie, że Jaruzelski zostanie zapamiętany jako postać negatywna (wzrost o 9 punktów procentowych), rzadziej zaś mówi się o tym, że utrwali się jego pozytywny wizerunek (spadek o 12 punktów).

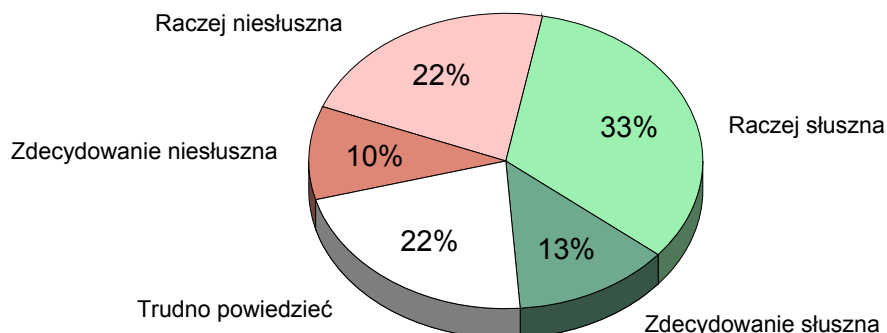
Przekonanie, że w pamięci zbiorowej utrwali się negatywny obraz Wojciecha Jaruzelskiego, wyraźnie przeważa wśród osób, które przed 1989 rokiem były nastawione negatywnie do ówczesnego systemu, a także wśród tych, które ze względu na wiek nie mają doświadczeń z tamtego okresu. Natomiast nieco częściej na pozytywny niż negatywny wizerunek generała Jaruzelskiego wskazują ludzie, którzy przed 1989 rokiem nie zaliczali się do przeciwników systemu.

Tabela 3

Czy przed rokiem 1989 uważał(a) się Pan(i) za przeciwnika panującego PRL?	Jak się Panu(i) wydaje, w jaki sposób będzie pamiętany przez większość Polaków Wojciech Jaruzelski – czy jako postać pozytywna czy też negatywna?		
	Pozytywna	Negatywna	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	23	69	8
Nie	43	39	18
Trudno powiedzieć	30	45	25
Był(a)m za młody(a), nie było mnie na świecie	24	62	14

Z próbą określenia historycznej roli Wojciecha Jaruzelskiego związana jest nieodłącznie ocena jego decyzji o wprowadzeniu stanu wojennego. Blisko połowa respondentów (46%) uważa, że decyzja ta była słuszną, natomiast za niesłuszną uznaje ją jedna trzecia badanych (32%).

RYS. 5. JAK Z PERSPEKTYWY MINIONYCH LAT OCENIA PAN(I) DECYZJĘ O WPROWADZENIU STANU WOJENNEGO W NASZYM KRAJU? CZY PANA(I) ZDANIEM, BYŁA DO DECYZJA:

Odkąd pytamy o stan wojenny (czyli od 1994 roku) wśród Polaków dominuje opinia, że jego wprowadzenie było słusznym posunięciem, można jednak zauważyć, że w obecnej dekadzie takie stanowisko jest deklarowane rzadziej niż w latach 90. i na początku poprzedniego dziesięciolecia.

Tabela 4

Jak z perspektywy minionych lat ocenia Pan(i) decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego w naszym kraju? Czy, Pana(i) zdaniem, była to decyzja:	Wskazania respondentów według terminów badań									
	XII 1994		XI 1996		XI 2001		XI 2011		VI 2014	
	w procentach									
– zdecydowanie słuszna	22	54	20	54	16	51	14	44	13	46
– raczej słuszna	32		34		35		30		33	
– raczej niesłuszna	13	23	14	30	13	25	21	34	22	32
– zdecydowanie niesłuszna	10		16		12		13		10	
Trudno powiedzieć	23		16		24		22		22	

Zasadność wprowadzenia stanu wojennego kwestionują na ogół młodszy respondenci, zwłaszcza ludzie w wieku od 18 do 24 lat, a także najlepiej wykształceni oraz mieszkańcy największych aglomeracji. Nieco częściej krytyczni w ocenie tej decyzji są również badani o prawicowej orientacji politycznej, natomiast jej aprobata przeważa wyraźnie wśród osób o poglądach lewicowych. Decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego za słuszną uznaje większość wyborców SLD, PSL i – nieco rzadziej – PO, natomiast zwolennicy PiS i partii Janusza Korwin-Mikkego na ogół uważają ją za nieuzasadnioną.

Tabela 5

Elektoraty partyjne określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych	Jak z perspektywy minionych lat ocenia Pan(i) decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego w naszym kraju? Czy, Pana(i) zdaniem, była to decyzja:		
	Słuszna	Niesłuszna	Trudno powiedzieć
	w procentach		
SLD*	64	29	7
PSL*	63	27	10
PO	53	34	13
PiS	37	46	17
Nowa Prawica Janusza Korwin-Mikke*	32	50	18
Niezamierzający głosować	49	28	23

* Dane dotyczące tych partii należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką liczbę ich zwolenników w próbie

Stosunek do wprowadzenia stanu wojennego i nastawienie do Wojciecha Jaruzelskiego są ze sobą silnie powiązane. Opinia, że wprowadzenie stanu wojennego było uzasadnione, sprzyja aprobachie Jaruzelskiego jako polityka i przekonaniu, że zapisze się on w pamięci zbiorowej jako postać pozytywna. Z kolei respondenci uważający decyzję o stanie wojennym za bezzasadną, w zdecydowanej większości potępiają działalność polityczną Wojciecha Jaruzelskiego i uważają, że w społeczeństwie utrwali się jego negatywny obraz.

Tabela 6

Jak z perspektywy minionych lat ocenia Pan(i) decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego w naszym kraju? Czy, Pana(i) zdaniem, była to decyzja:	Jak ocenia Pan(i) Wojciecha Jaruzelskiego, biorąc pod uwagę całą jego działalność polityczną? Czy, ogólnie rzecz biorąc, uważa Pan(i), że Wojciech Jaruzelski dobrze służył Polsce?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Słuszna	77	12	10
Niesłuszna	18	73	9
Trudno powiedzieć	26	17	57

Tabela 7

Jak z perspektywy minionych lat ocenia Pan(i) decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego w naszym kraju? Czy, Pana(i) zdaniem, była to decyzja:	Jak się Panu(i) wydaje, w jaki sposób będzie pamiętany przez większość Polaków Wojciech Jaruzelski – czy jako postać pozytywna czy też negatywna?		
	Pozytywna	Pozytywna	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Słuszna	49	41	10
Niesłuszna	13	82	5
Trudno powiedzieć	16	44	40

Polacy na ogół uważają, że Wojciech Jaruzelski jako polityk dobrze służył Polsce, jednak – jak twierdzi ponad połowa społeczeństwa – w pamięci zbiorowej zapisze się on jako postać negatywna. Jego postrzeganie jest w dużym stopniu zdeterminowane przez ocenę stanu wojennego, a wśród Polaków nadal przeważa przekonanie, że decyzja o jego wprowadzeniu była słuszna.

Opracował
Michał FELIKSIAK